

ФІНАНСИ ТА СТАТИСТИКА

УДК 368.02

Зінькевич Т.О., аспірантка

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ СТРАХОВОГО ПОРТФЕЛЮ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Розглядається поняття страхового портфелю. Проводиться аналіз структури страхового портфелю на світовому страховому ринку, детальний аналіз структури страхового портфелю на страховому ринку України в період з 2001 по 2006 роки

Постановка проблеми. Одним з основних аспектів в аналізі доходів від основної діяльності страховиків та у виявленні шляхів їх збільшення є аналіз структури страхового портфелю. Аналізуючи діяльність страхової компанії спеціаліст зі страхування звертає увагу на структуру страхового портфелю компанії.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання дослідження структури страхового портфелю розглянуте в значній кількості праць закордонних та українських авторів.

Мета та методи дослідження. За допомогою аналітичних, загальнологічних методів порівняння.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під страховим портфелем розуміють: фактичну кількість застрахованих об'єктів або кількість договорів страхування; сукупну відповідальність страховика (перестраховика) за всіма діючими полісами¹ [1].

З кожним роком кількість страхових компаній продовжує збільшуватись, які спеціалізуються з страхування життя та з ризикових видів страхування (рис. 1).

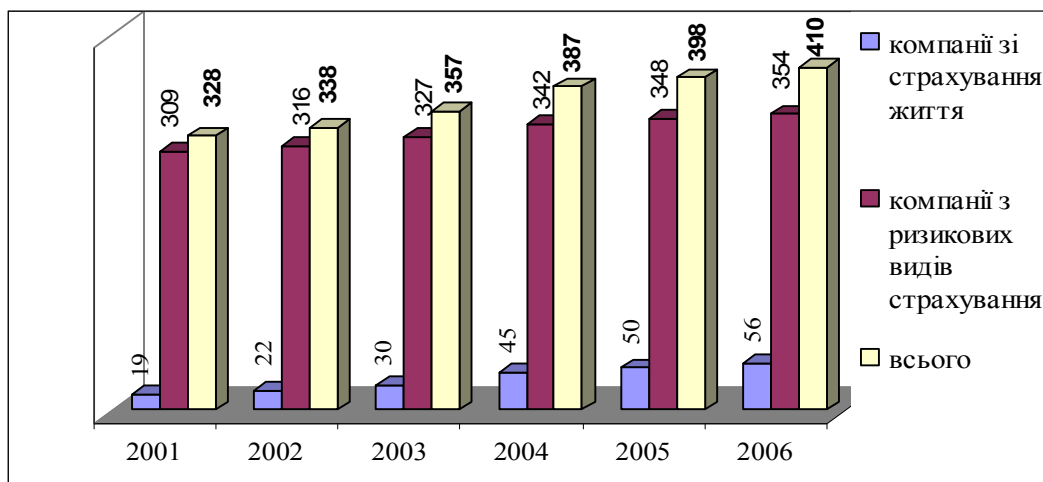

Рис. 1. Кількість страхових компаній України в 2001-2006 рр.²

Світовий ринок страхування характеризується швидкими темпами зростання обсягів страхових премій по ризиковим видам страхування та по страхуванню життя. При цьому основну частину страхових премій на світовому

страховому ринку складають надходження від страхування життя (див. рис. 2.)

¹ Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.

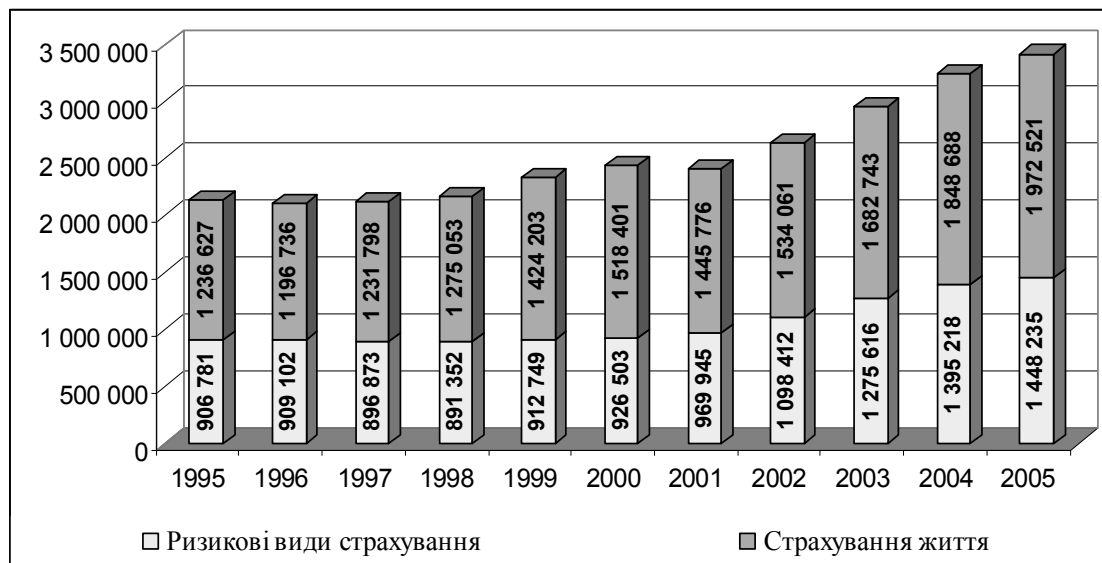

Рис. 2. Структура страхових премій у світі, млн. дол. США³

Проаналізуємо структуру страхового портфелю 12-ти найбільших страхових ринків світу (табл. 1).

Таблиця 1. Структура страхових надходжень 12-ти провідних страхових ринків світу в 2005 р., млн. дол. США⁴

№ з/п	Країна	Надходження страхових премій по ризиковим видам страхування	Надходження страхових премій по страхуванню життя	Всього	Доля платежів по ризиковим видам страхування в загальній сумі страхових премій, %
1.	США	625838	517074	1142912	54,8
2.	Японія	100523	375958	476481	21,1
3.	Великобританія	100629	199612	300241	33,5
4.	Франція	68162	154058	222220	30,7
5.	Німеччина	107026	90225	197251	54,3
6.	Італія	47453	91740	139193	34,1
7.	П.Корея	24085	58848	82933	29,0
8.	Канада	44267	34456	78723	56,2
9.	Нідерланди	29159	31914	61073	47,7
10.	Іспанія	34757	25518	60275	57,7
11.	Китай	20539	39592	60131	34,2
12.	Австралія	24300	27602	51902	46,8

Лідером на світовому страховому ринку залишається США з загальною сумою надходжень 1 142 912 млн. дол. США. Слід зазначити, що найбільшу долю страхових внесків по ризиковим видам страхування мають 4 з 12 провідних страхових ринків світу (США,

Німеччина, Канада, Іспанія). При цьому на страховий ринок США припадає близько третини усіх отриманих страхових премій.

² За даними ЛІСОУ

³ За даними ЛІСОУ

На українському страховому ринку видам страхування. Страхування життя не основну частину страхового портфелю отримало значного розвитку в Україні складають страхові премії по ризиковим (рис. 3).

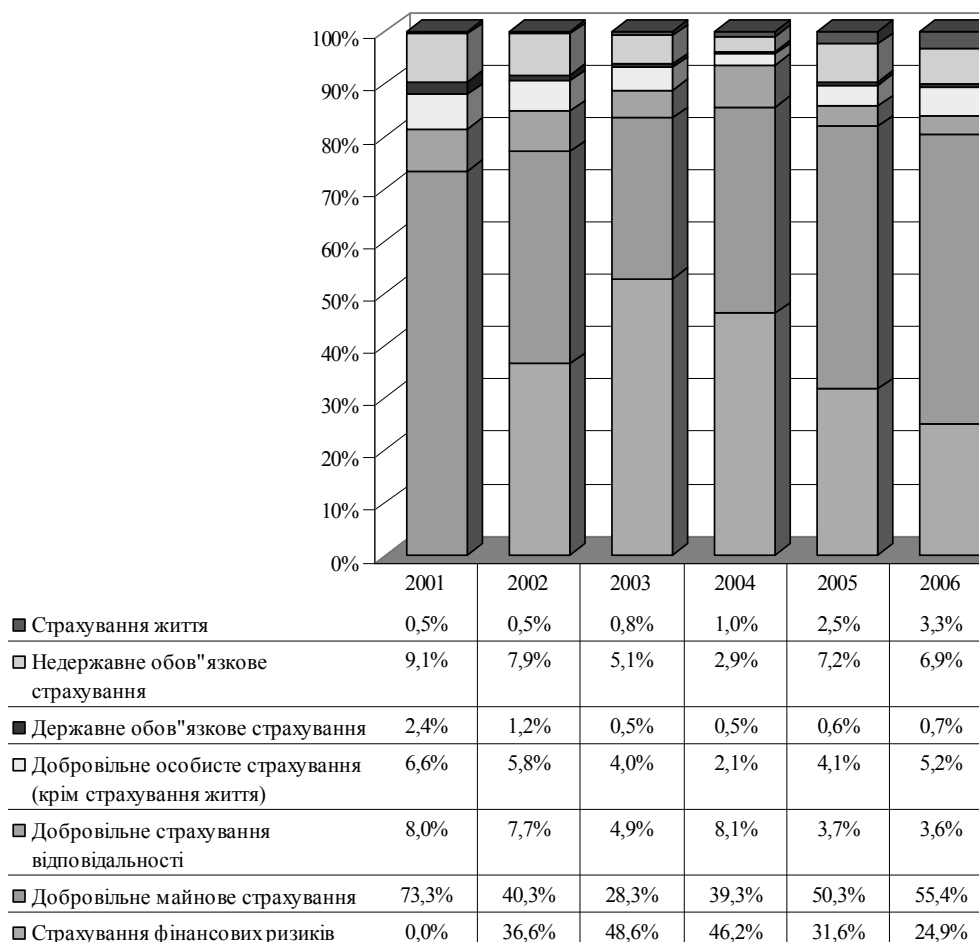

Рис. 3. Структура страхового портфелю (портфелю валових страхових премій) страхових компаній України в 2001-2006 рр.

Розглядаючи обсяги страхових премій та виплатах займають добровільні види страхових виплат по ризиковим видам страхування, в першу чергу, добровільне страхування в загальній структурі надходжень, можна констатувати, що найбільшу частку як в преміях, так і в виплатах займають добровільні види страхування, в т.ч. страхування фінансових ризиків (див. рис. 3, рис. 4).

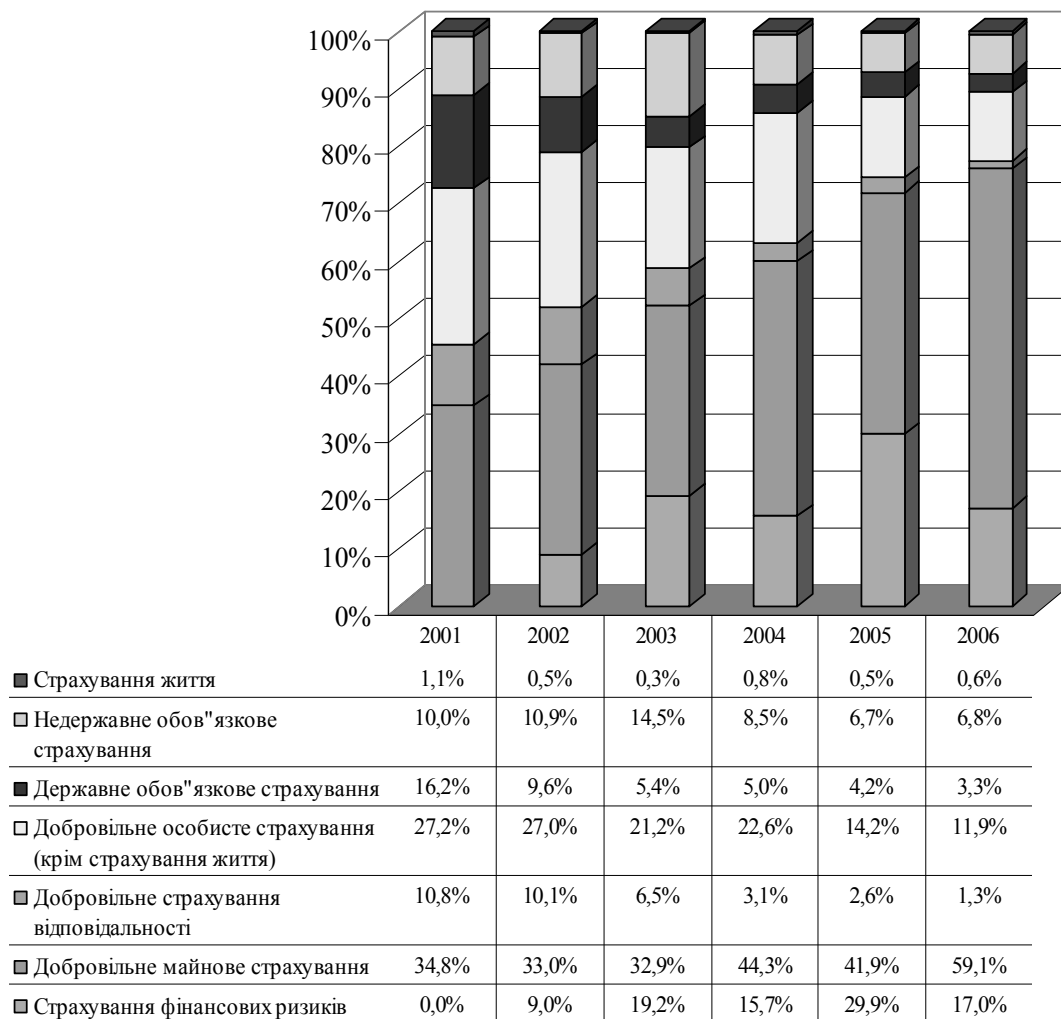

Рис. 4. Структура валових страхових виплат по видам страхування в Україні в 2001-2006 рр.

При аналізі структури страхового портфелю, необхідно враховувати обсяг страхових премій, порівнюючи з розміром та рівнем страхових виплат у відповідні періоди. Результати діяльності страхових компаній України в період з 2001 по 2006 рр. свідчать

про швидкий розвиток страхування в Україні. Слід відзначити, що 2005 рік характеризується значним зменшенням обсягів валових страхових премій, але в 2006 році ситуація почала змінюватись в сторону збільшення страхових надходжень (рис. 5).

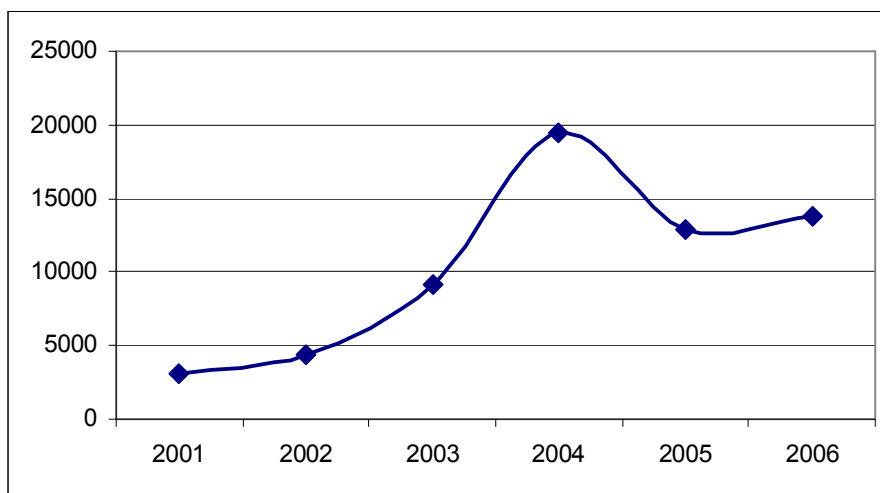

Рис. 5. Динаміка валових страхових премій страхових компаній України в 2001-2006 рр.

Розглянемо окремо по кожному виду страхування, зміни в структурі страхового портфелю. Найменшу долю в структурі страхового портфелю займає страхування життя (в 2006 році 3,3 %) та державне обов'язкове страхування (0,7 % – в 2006 році).

По недержавному обов'язковому страхуванню (крім обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності) в період з 2001 по 2004 роки характерним є поступове збільшення суми страхових премій. В 2003

році обсяг страхових надходжень по вказаному виду страхування зменшився з 350,5 млн. грн. до 275 млн. грн. В той же час, спостерігається поступове зменшення долі даного виду страхування в структурі валових страхових премій по страховому ринку – на 1-2 % щорічно. При цьому доля страхових виплат в 2001-2004 роках залишалася стабільною – 14-16 % (рис. 6, рис. 7), а в 2005-2006 рр. – характеризується значним зниженням відповідно до 4,41 % та 4,7 % (рис. 8).

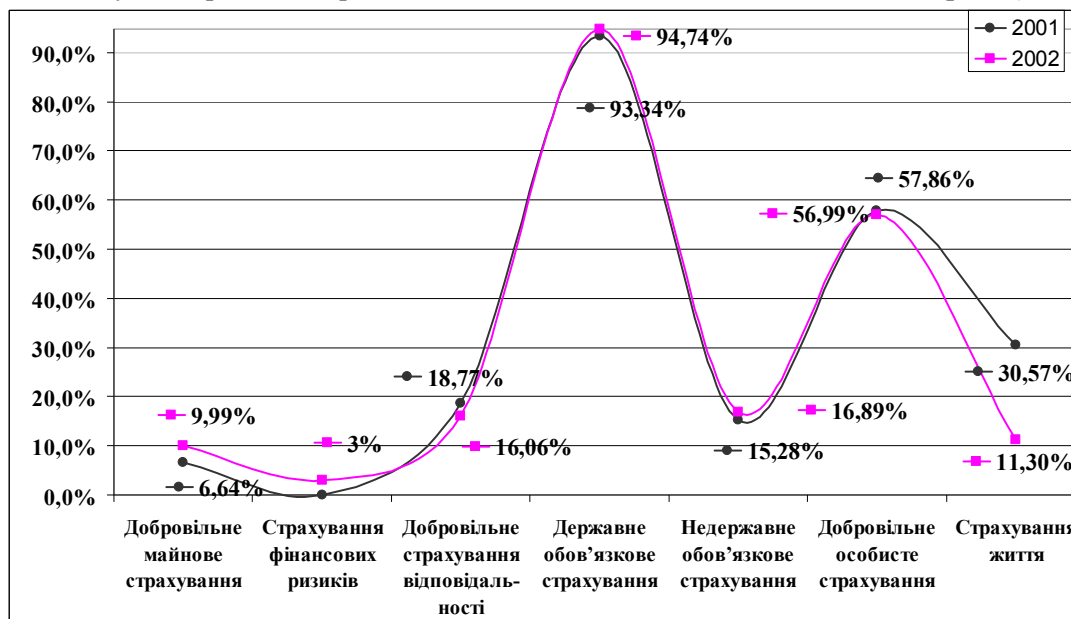

Рис. 6. Рівень страхових виплат за рівнями страхування на українському страховому ринку в 2001-2002 рр.

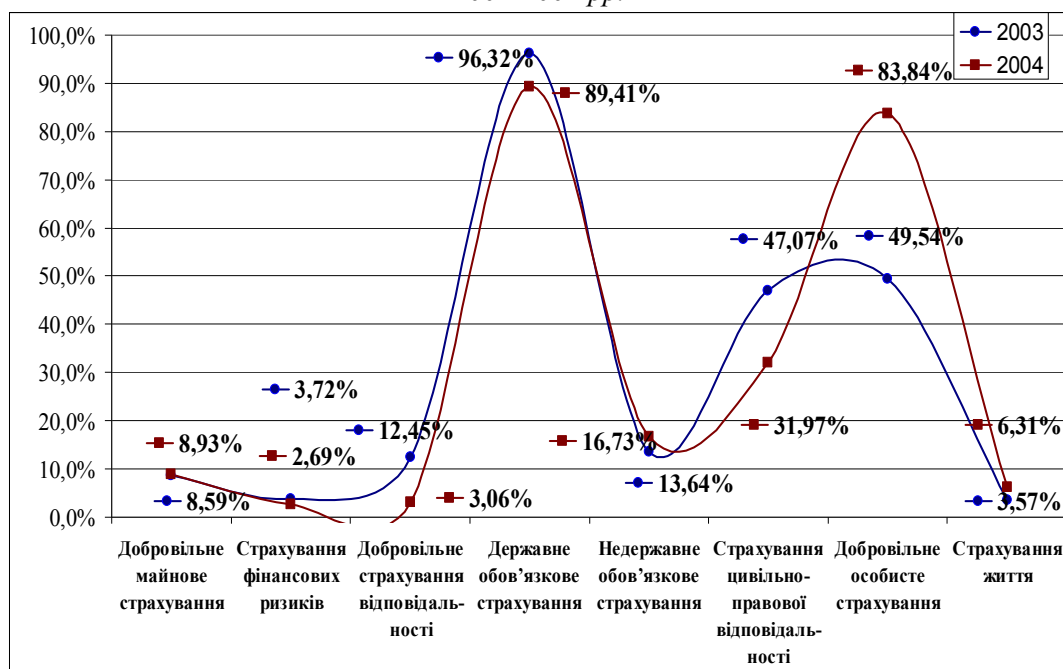

Рис. 7. Рівень страхових виплат за рівнями страхування на українському страховому ринку в 2003-2004 рр.

До недержавного обов'язкового страхування відноситься страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Доля даного виду страхування в структурі страхового портфелю в період з початку 2003 до кінця 2006 рр. поступове збільшувалась. Достатнього високий для даного виду страхування рівень виплат в 2003 році поступово зменшується в 2004 та 2005 роках, але значно збільшується в 2006 порівняно з 2005 р. (з 19,84 % до 27,56 %).

На першому місці за обсягом страхових надходжень знаходиться добровільне майнове страхування, в тому числі страхування фінансових ризиків. Добровільне майнове страхування (не враховуючи страхування

фінансових ризиків) в структурі страхового портфелю складає в середньому 70% і характеризується найбільшою часткою в структурі страхових виплат, яка зростає щорічно на 5-10 %. Зростання долі добровільного майнового страхування майже в 2 рази має місце в 2003-2004 роках. За даними ЛСОУ на кінець 2005 року характерним є незначне зменшення ролі добровільного майнового страхування до 81,95 % порівняно з 85,45 % на кінець 2004-го року. На кінець 2006 року зміни в структурі страхового портфелю по добровільному майновому страхуванню відбулись в сторону збільшення до рівня 2004 року.

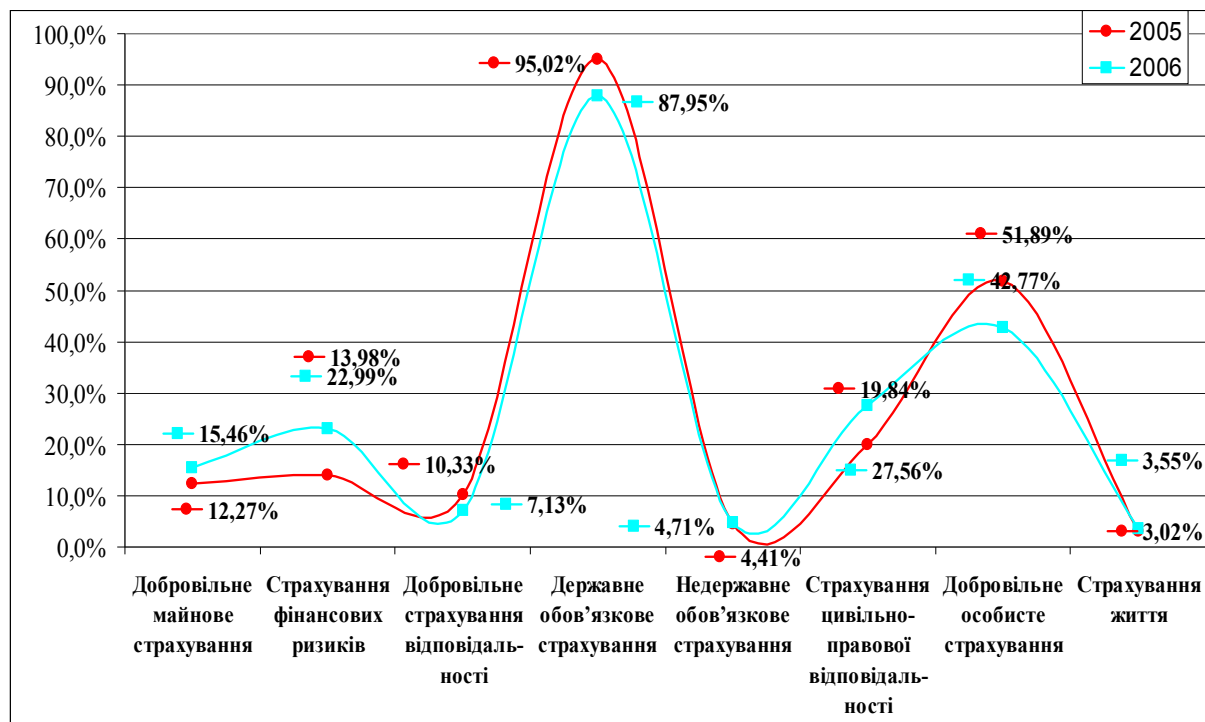

Рис. 8. Рівень страхових виплат за рівнями страхування на українському страховому ринку в 2005-2006 рр.

Доля страхування фінансових ризиків в структурі валових страхових премій досить різко змінюється щороку в період з 2001 по 2006 рр. Вона поступово зменшується в період з 2002 до початку 2004 року. В 2004 році – різко зростає (в 2 рази), а в 2005 році – різко зменшується з 46,2 % (рис. 3).

Доля виплат по вказаному виду страхування в 2003-2004 рр. становить близько 3 %. В 2005 році цей показник

зростає до 13,98 % (з 2,69% в 2004 році), а в 2006 р. – до 22,99 %.

Дані рис. 9 показують частку автострахування в структурі страхового портфелю 10-ти провідних страхових компаній України в 2004, 2005 роках. Доля автострахування в системі страхових внесків даних компаній постійно зростає.

За даними страхових організацій України про розмір страхових премій та виплат за

державним обов'язковим страхуванням в 2001-2006 рр. можна зробити наступні висновки. В 2001-2004 роках мало місце поступове зменшення долі даного виду страхування в структурі страхового портфелю. В 2005-2006 роках відбувалось незначне збільшення його долі на $\approx 0,1\%$ щорічно. Рівень виплат по державному обов'язковому страхуванню в 2001-2003 рр. є високим і складає близько 90 % і більше.

Одним з видів страхування, який визначається невисоким рівнем виплат – в середньому 10 % від отриманих страхових премій за цим видом страхування, є добровільне страхування відповідальності. Частка надходжень за даним видом страхування в 2001-2003 рр. поступово зростає. В 2004 році відбувається зростання добровільного страхування відповідальності в страховому портфелі в 3,5 рази, порівняно з 2003 роком, але в 2005 р. знову знижується до рівня 2003 року. Поступове зниження рівня виплат за даним видом страхування в 2001-2003 рр. змінюється різким їх зменшенням з 12,45 % в 2003 р. до

3,06 % в 2004 році. Рівень вказаних виплат зростає до 10 % в 2005 р. та знову зменшується до 7 % в 2006 році.

З розвитком економіки країни зростає необхідність в забезпеченні гарантій покриття витрат, що виникають в результаті нещасних випадків при перевезеннях пасажирів (страхування відповідальності авіаційних перевізників та експедиторів), при здійсненні різноманітної підприємницької діяльності (страхування професійної відповідальності, страхування відповідальності підприємств, страхування відповідальності виробників та продавців). С високою частотою автокатастроф в світі власники авіакомпаній зацікавлені в страхуванні їх відповідальності перед пасажирами. Власники підприємств, організацій розуміють, який високий ризик існує в процесі виробництва, тому страхування відповідальності підприємств є досить популярним серед них.

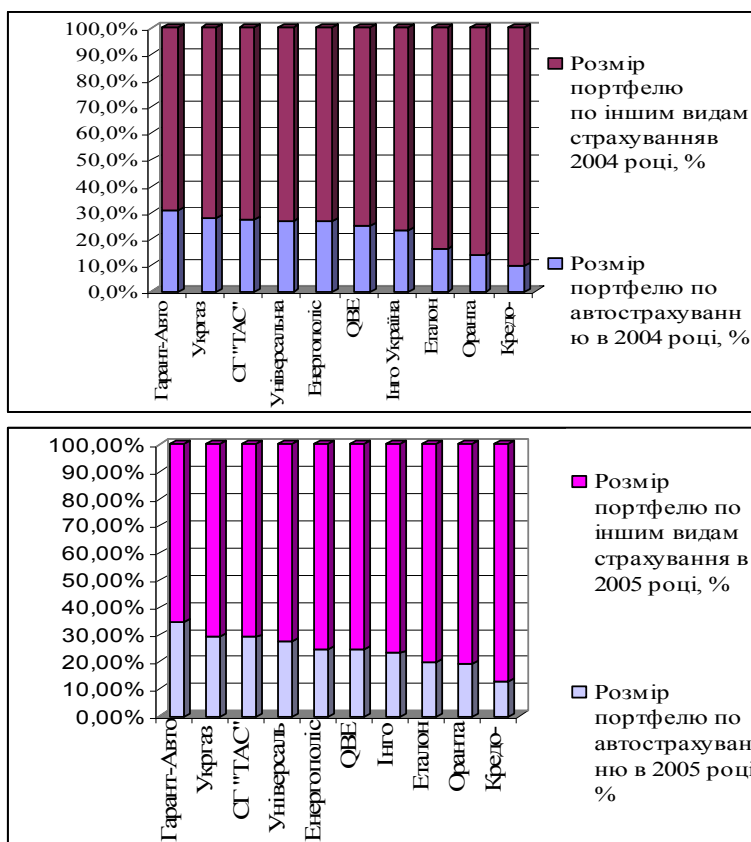

Рис. 9. Розмір портфелю по автострахованню 10-ти провідних страхових компаній України в 2004 та 2005 рр.

Висновки. Одним з найважливіших завдань для страхових компаній є дослідження оптимальної структури страхового портфеля. Для кожної страхової компанії надзвичайно важливо є досягнення фінансової стійкості всіх або хоча б основної частини страхових операцій. Саме при стабільному перевищенні доходів компанії над її витратами забезпечується її фінансова стійкість.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що страховим компаніям необхідно приділяти увагу розвитку саме майнового страхування. В той же час необхідно розвивати автострахування. Хоча даний вид страхування приносить компаніям значну частину доходу від операційної діяльності, але рівень збитковості автострахування достатньо високий. Розвиваючи інші, менш ризикові, види страхування, рівень виплат за якими нижчий, у компанії зростає можливість покривати страхові витрати по більш ризиковим видам страхування.

Таким чином, можна виділити наступні варіанти оптимізації страхового портфелю компаній:

- збалансування структури страхового портфелю: за рахунок збільшення надходжень по одним менш ризиковим видам страхування для покриття витрат по більш ризиковим;

- продаж більш рентабельних страхових продуктів з менш рентабельними;

- проведення виваженої андеррайтерської політики, а саме:

- проведення сегментації ринку – по окремим об'єктам страхування, за групами клієнтів (юридичні особи, фізичні особи, галузі діяльності страхувальника), за рентабельністю видів страхування;

- створення нових програм та розвиток і удосконалення існуючих програм страхування з врахуванням індивідуальних особливостей страхувальника;

- впровадження систем “бонус-малус” за окремими страховими продуктами (знижок та надбавок);

- дослідження збиткових видів страхування, виявляючи основні аспекти зниження їх рівня збитковості;

- передача частки відповідальності за договорами страхування в перестраховання за найбільш ризиковими видами страхування;

- перерахунок страхових тарифів з врахуванням страхової статистики по збитковим видам страхування компанії.

Вдосконалення структури страхового портфелю буде сприяти підвищенню фінансової стійкості страхової компанії та вдосконалення планування надходжень.

Список використаної літератури:

1. Балабанов *И.Т.* Риск-менеджмент. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 192 с.: ил.

2. Влияние условий перестрахования на финансовые показатели страховой компании / Мадорский В.Ф. // Страховое дело. – 2005. – май – с. 41-47.

3. Карданская *Н.А.* Принятие управленческого решения: Учеб. для вузов. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 407 с.

4. Ж. Леммер. Автомобильное страхование. Актуарные модели. 2-е издание / Пер. с англ. В.К. Малиновского. – М.: Янус-К, 2003. – 311 с.

5. Ж. Леммер. Системы бонус-малус в автомобильном страховании. 2-е издание / Пер. с англ. В.К. Малиновского. – М.: Янус-К, 2003. – 263 с.

6. Оптимизация страхового портфеля с учетом платы за перестраховочные услуги в условиях в условиях пуассоновского распределения числа страховых событий. / Голубев С.Д., Черная Л.А., Шарафутдинова Н.Е. // Страховое дело. – 2005. – март. – с. 45-51.

7. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.

ЗІНЬКЕВИЧ Т.О. – аспірантка Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана

Наукові інтереси:

- теорія та методологія розвитку страхового ринку України